

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 105:9

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Baarn; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:

Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Onze omgang met elkander. V. — Uit de Schrift: Veertig dagen lang. (Hand. 1:3). — Kerkelijk Leven: Over de „geleerden“, die „t onmoedlijk maken“. II. Een afgewezen legende van Dr D. J. Couvée. „Garstig spek met uien“. — Literatuur en Kunst: Het lot van het boek. — Vragen van geestelijk en zedelijk leven: Bidden onder 't voorbeeld: „Indien het met Uw Raad kan bestaan“. — Pop. Wet. Schetsen: De bedreigde Buigings-n. I. — Zielkunde: Recht van critiek; recht en methode van anti-critiek. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Een dringend beroep. — Zending en Evangelisatie: De toestand der Wereldzending. I. — Perschoonw. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

V.

Wanneer wij den eisch stellen, dat in den christelijken omgang het persoonlijk geloofsleven tot uitdrukking komt, moeten wij wel op een tweetal punten opzettelijk wijzen.

Het eerste is dit, dat het waarlijk christelijk element in den omgang dikwerf op den achtergrond wordt gedrongen door een zekere vrees.

En het tweede is dit, dat wij ook in onzen omgang met elkander als christenen moeten rekenen met de groote verscheidenheid des levens, die door God gewild is.

Wanneer wij zeggen, dat de vrees menigeen weerhoudt, om in den omgang zijn eigen persoonlijk geloofsleven naar voren te brengen, dan moeten wij ook hier weer wel onderscheiden.

Deze vrees toch uit zich in verschillende richtingen. Enerzijds kunnen wij bang zijn voor het gebruik, dat men van onze vertrouwelijke gesprekken maken zal tegen anderen. En anderzijds kunnen wij vreezen, dat men onze vertrouwelijke gesprekken somwijlen in contrast zal zetten met onze eigen daden en onze eigen levenshouding.

Ons gesprek over ons persoonlijk geloofsleven, onze belijdenis van schuld jegens onzen medemens, kan inderdaad gebruikt worden tegenover anderen om ons in een scheef daglicht te plaatsen.

En er is bijna niets, waarvoor men zoo bang is als voor de kwalificatie huichelaar.

En bijna immer is het mogelijk in deze zondige wereld, waarin ook de allerheiligsten nog maar een klein beginsel der gehoorzaamheid hebben, de eens gedane confidenties „uit te spelen“, zoodat het den schijn heeft, alsof wij wel vroom en moei praten, maar in werkelijkheid er van onze vroomheid niet veel terecht komt.

Nu spreekt het vanzelf, dat zoo iets alleen mogelijk is in een geval van kwade trouw. De goede trouw is helaas in de wereld vrij zeldzaam. En misschien nog erger is, dat men in het algemeen in den omgang dat niet eens zoo verschrikkelijk schijnt te vinden. Behalve dan, wanneer er financiële belangen bij betrokken zijn. Als iemand aan een ander vijf en twintig gulden leent, en deze weigert ze terug te betalen, spreekt iedereen er schande van. Maar als iemand in vrouwen aan een ander zijn hart toont, schijnt het niet erg te zijn, wanneer die ander het grofste misbruik van dat vertrouwen maakt. Ook hier heeft onze christelijke omgang dringend behoefte aan een grondige reformatie. De eigenlijke kracht van den christelijken omgang wordt door het telkens weer voorkomen van het niet achten van goede trouw herhaaldelijk gebroken.

Zoo gemakkelijk misbruikt men iemands confidenties door tegen een ander te hooien: „Nu moet je eens begrijpen: daar zit die kerel vroom te praten; dan doet-ie net alsof-ie zooveel teerder leeft dan een ander die er niet over praat, en dan doet-ie net alsof-ie beter is dan een ander... en nu moet je me toch eens kijken, hoe hij die en die zaak heeft getrakteerd“.

Onze omgang maakt hier natuurlijk een minstens een erge fout als die, waarvan de broeder

wordt beschuldigd. Want immers men zou hier al dadelijk kunnen antwoorden: „Nu moet ge dien man eens hooren: hij heeft eerst rustig naar dien anderen man zitten luisteren en zijn vertrouwen ontvangen en nu maakt ie hem achter zijn rug tot een huichelaar“.

Ook hier blijkt, dat onze omgang zelve schuldig is aan het feit, dat hij veelszins zoozeer vervlakt.

Er is nog iets anders waarvoor wij vreezen, wanneer wij eens vertrouwelijk zouden willen spreken. Het is dit, dat wij den schijn zullen aannemen, extra vroom te zijn, en dat later de man, tot wien wij spraken, ons zal zeggen: „Ge hebt uzelf toch eigenlijk onmogelijk gemaakt door uw daden. Eerst spreekt ge zoo vroom. Wat komt er nu van terecht?“

Zulk optreden komt ook herhaaldelijk voor. De menschen doen elkander nu eenmaal gaarne pijn.

Maar heel anders wordt dit alles toch, wanneer wij elkander erop gaan wijzen, dat er in deze houding iets grof onbillijks ligt. Immers hoe doet God jegens ons? Telkens weer bidden wij „Vergeef ons onze schulden“. Telkens weer belijden wij onze misdaden voor Hem. Telkens opnieuw vragen wij Hem: „Leid ons niet in verzoeking“ — en elk oogenblik struikelen wij allen in vele dingen. En toch blijft Hij de God, die een legelijk mildheid geeft en niet verwijt.

Hoe zouden wij dan tegenover elkander den moed hebben, elkander iets te verwijten?

De foutieve wijze van reageren bedreigt onzen omgang evenwel met het gevaar van een totaal onchristelijke levenshouding.

Men tracht nu de gevaren te ontgaan, door maar eenvoudig niet te spreken over geestelijke dingen. Dan immers kunnen de menschen ook geen verwijt tot den ander richten van huichelaarij.

Maar hier is de remedie erger dan de kwaal. Zoo ontkerstenen wij onzen omgang met de bedoeling om als christenen ons niet bloot te geven. Maar hier doen wij iets onchristelijks om toch maar niet onchristelijk te schijnen.

Wij zullen dan ook den moed moeten hebben, ook in onzen omgang met elkander, te toonen wie wij zijn; te toonen, dat wij ook als christenen voor ons geloof tegenover elkander durven uitkomen.

Wanneer een christen in het midden der gemeente voor Gods aangezicht beleden heeft, dat hij God wil dienen, zal hem ook achteraf dikwerf het verwijt treffen, dat er van deze belijdenis zoo weinig in zijn leven terecht komt. Maar dit kan noch mag er toe brengen, dat hij nu zijn belijdenis herroep of maar verder leeft als niet-belijder. Integendeel, het zal hem er juist toe brengen om al beter belijder te worden.

En dit brengt ons als vanzelf tot een tweetal andere opmerkingen.

In de eerste plaats deze, dat wij juist in ons spreken over ons persoonlijk geloofsleven met elkander een prikkel kunnen vinden om te streven naar heiligmaking. Hoezeer is het niet voor menig een een steun geweest, dat hij vrienden had, die van zijn worsteling op de hoogte waren, dat hij in oogenblikken van verleiding wist, dat er een gemeenschap van vrienden was, die hem droeg in hun geestelijke belangstelling. En hoe dikwijls zijn menschen niet ook in een onderling gesprek bewaard voor een te hard oordeel, voor een zondige conspiratie of een schuldigen laster, doordien zij samen ook gesproken hadden over de geestelijke ervaringen, die hun eigen leven bedreigden, over de worstelingen des geloofs, waarin zij zelve hadden te kampen.

Zoo staat het hier zooals steeds in het leven der bekeering: een getrouw zoeken van heiligmaking brengt vanzelf een verdere heiligmaking met zich. Gehoorzaamheid aan den eisch Gods voor heel het leven zal altijd louterend op ons leven inwerken.

Het is maar de vraag, of wij als vrienden met elkander, als menschen zooals wij met elkander

omgaan, de consequenties van deze levenshouding aandurven.

In de tweede plaats brengt het leven vanzelf hier een selectie mede.

Wij zullen niet met alle menschen even goed en even vertrouwelijk kunnen spreken over ons geestelijk leven, over ons persoonlijk geloof; al zullen wij wel tegen alle menschen, wanneer wij schuldig zijn tegenover hen, moedig onze schuld tegenover hen moeten durven belijden.

Trouwens, spreken over het persoonlijk geloofsleven en belijden van schuld ligt ook in ons leven niet in hetzelfde vlak.

Immers als wij schuld te belijden hebben jegens gen medemens, moet dat ook een kwestie van onze betrekking tot hem zijn; is dat dus een zaak, waar ook hij iets mee te maken heeft; is dat dus een verhouding, waarin wij een verplichting jegens hem hebben. Daarom moeten wij onder alle omstandigheden eerlijk onze schuld belijden tegenover onze ondergeschikten en tegenover jongeren, evengoed als tegenover meerderen en tegenover ouderen. (Dit is wel iets anders dan de Buchman-beweging feitelijk wil. Die wil tegenover anderen belijden — óók in algemeenen zin. Dus spreken over „booze daden“, over „slecht leven“, dat men achter den rug heeft“, enz. Dat is iets zeer gevaarlijks, dat in de Schrift geen grond en geen aanmoediging vindt. En dat reeds meermalen zondige inplaats van gezegende gevolgen had.)

Maar ons persoonlijk geloofsleven, waaronder feitelijk ook „ons verleden“ valt, betreft de verhouding tusschen God en ons. Niemand kan dus apriori een zeker recht laten gelden om van ons te hooren, hoe het met dat persoonlijk geloofsleven staat, dan alleen zij, die door den Koning onzer zielen en door den Koning der Kerk geroepen zijn herder onzer zielen te wezen. De ambtsdragers in Christus' kerk hebben van Gods wege het recht en den plicht, ons naar ons persoonlijk geloofsleven te vragen en wij hebben den plicht en het recht (ja ook het recht, het voorrecht!) om met die van God geroepen ambtsdragers over het meest persoonlijke geloofsleven te spreken.

Daarom is het werk van de ambtsdragers zulk een teer en zulk een verantwoordelijk werk. Daarom moeten wij hen zoo hoog achten „om huns werks wille“.

Maar nu brengt de vertrouwelijke omgang als vanzelf mede, dat wij met hen, die wij liefhebben, ook gaan spreken over datgene, wat ons het allerbeste is. Wij kunnen van elkander veel leeren. Wij kunnen zoo heel veel aan elkander hebben. Wij gelooven toch ook de gemeenschap der heiligen.

Die gemeenschap der heiligen beteekent meer, dan datgene, wat sommige zakenmenschen naar voren schuiven, dat men bij voorkeur koopen moet bij „huisgenooten des geloofs“. Zeker, wij zullen aan alle menschen wel doen, en inzonderheid aan deze „huisgenooten des geloofs“, mits deze „huisgenooten des geloofs“ niet hun positie misbruiken om wat extra's aan ons te verdienen of slechtere waar te leveren dan een „wereldling“. Men moet als geloovig zakenman niet vergeten, dat ook zijn zakendoen behoort te zijn een zakendoen uit het geloof in ootmoedige onderwerping aan de ordening Gods voor het leven.

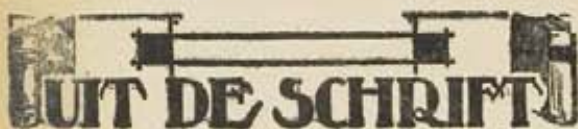
Maar als gezegd, gemeenschap der heiligen beteekent meer dan dat wij onze inkoop doen bij een belijdend winkelier. Onze belijdenis zegt er immers dit van, dat wij gewillig en met vreugde onze gaven ten nutte en ter zaligheid van elkander zullen aanwenden.

En bij deze levenshouding ontstaat vanzelf de vertrouwelijke sfeer. Dan gaat vanzelf het hart open voor het hart van den ander. Dan vinden wij in elkander de gave Gods en willen wij immers gaarne ook van die gave, die God dien ander gegeven heeft, genieten. Dan gaan wij immers ook zelf spreken van onzen strijd, van onze worsteling, van onze moeite. En dan breekt vanzelf in ons gesprek door de lof van Hem, Die ons door Zijn

grootte liefde deelgenooten heeft gemaakt aan de erve der heiligen in het licht.

Nu zijn ook de gaven verschillend. De menschen zijn onderscheiden. De karakters zeer gevarieerd. Doch daarover in een slotartikel.

J. W.

Veertig dagen lang.

...veertig dagen lang, zijnde van hen gezien, en sprekende van de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan. Hand. 1:3.

Waarom is Christus na zijn verrijzenis niet terstond ten hemel opgevaren?

Had hij er geen recht op?

Hadden de engelen die hem dienden bij zijn opstanding, niet terstond het glorielied zijner troonsverhooging kunnen aanstemmen: Heft uwe hoofden op, gij poorten! en verheft u, gij eeuwige deuren! opdat de Koning der eere inge?

Hij had toch voleindigd het werk, dat de Vader hem gegeven had om te doen?

Zijn ure was nu toch gekomen?

Neen, het was voor Jezus nog geen tijd om van zijn strijdende Kerk te scheiden. Veertig dagen toeft hij nog op aarde, naar den wil zijns Vaders, eer hij toegelaten wordt te zitten aan Diens rechterhand.

Die veertig dagen zijn van ontzaglijke beteekenis geweest voor het Koninkrijk Gods.

Want hij kon niet eer opgenomen worden in den hemel, dan nadat hij door den Heiligen Geest aan de apostelen, die hij uitverkoren had, bevelen gegeven had, aan welke hij ook, nadat hij geleden had, zichzelf levend vertoond heeft, met vele gewisse kenteekenen, veertig dagen lang, zijnde van hen gezien, en sprekende van de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan. Over de beteekenis van het getal veertig in dit verband zullen we geen onvruchtbare bespiegelingen houden. Dit behoort tot de dingen die we aan God hebben te laten, die de maat van dit getal der dagen met oneindige wijsheid heeft vastgesteld. En die zich niet laat narekenen.

Stellig hebben deze viermaal tien dagen ook voor den Heiland zelf hun waarde gehad. Zijn verhooging geschiedde, evenals zijn vernedering, tragsgewijs. Na den zwaren arbeid van zijn lijden genoot hij zalige Sabbathrust en bereidde hij zich vóór op zijn hemelvaart.

Maar zijn blijven op aarde stond bijzonder met zijn jongeren en met zijn Kerk in verband. Immers, de Heiland had vóór zijn kruislijden de laatste hand nog niet kunnen leggen aan het onderwijs zijner discipelen. Niet omdat de stof daarvan teveel omvattend en de tijd te kort was, doch omdat voor dat onderwijs de opstanding een feit moest zijn geworden.

Met de waarachtigheid van die opstanding stond dan ook de afsluiting en voltooiing van zijn onderrecht in verband. Daarop richtten zich alle gedachten. Opdat straks de jongeren getuigen konden zijn van hun levenden Heer. Daarom heeft hij zichzelf levend aan hen vertoond, met vele gewisse kenteekenen, en is hij van hen gezien, en heeft in dat verband tot hen gesproken van de dingen die het Koninkrijk Gods aangaan.

Wel was alles anders dan vroeger, gedurende die veertig dagen. De afstand tusschen den Heiland en zijn discipelen werd grooter. Hij was bezig heen te gaan. Maar het verband bleef vast. Het heilig contact werd niet meer verbroken.

Die veertig dagen hebben van de leerlingen gezanten gemaakt, van de discipelen apostelen. De weg van hun prediking werd doorgetrokken ook tot ons.

Hebben wij hun getuigenis door geloof aanvaard?

Dan, maar dan ook alleen, hebben die veertig dagen hun eeuwigheidsbeteekenis ook voor ons gehad. Dan heeft de Heiland ook tot ons gesproken van de dingen die het Koninkrijk Gods aangaan. Dan heeft hij ook in ons het leven zijner opstanding willen openbaren, opdat wij niet langer kinderen des doods zouden zijn. Ja, dan is hij ook voor ons zoo lang op aarde gebleven.

Omdat hij ons in zijn hemel niet wilde missen.

F. C. M.

Over de „geleerden“, die „t ons moeilijk maken“. (II.)

Het vorige artikel eindigde met de verklaring, dat een opzettelijk weren van de volksbelangstelling bij de behandeling van theologisch-kerkelijke meningsverschillen tusschen „vooraanstaande“ personen mij ongewenscht leek.

Want ik herinner mij, welke kracht ons volk ontwikkeld heeft, toen de goedmoedige „vaders“ van vroeger aan het volk adresseerden, wat van hun schrijftafel kwam, hetzij thetisch, hetzij polemisch. Dit wat het positieve nult betreft.

En ik zie, wat het negatieve betreft, de misère van ettelijke Hervormde belijders, die al verder komen af te staan van hun voorgangers, zoover dezen wetenschappelijke menschen zijn. Dacht iemand werkelijk, dat het confessioneele volk in de Herv. Kerk iets „door“ had van de verschillende wendingen, die op wetenschappelijk terrein b.v. Prof. Hailjema heeft doorleefd? Dat het diens vaktermen, dat het de knepen van zijn betoogen begreep? Geen sprake van. Dat eenvoudige Hervormde kerkvolk wordt „van boven af“ (zoo kerkbestuur, zoo leiding) bewerkt met barthiaansche, en neo-of semi-barthiaansche beschouwingen, met hooge redeneeringen over „kerk“ en „secte“, over „subject“ en „object“, — maar begrijpt er natuurlijk een bitter klein beetje van. Het resultaat is alleen maar, dat de volgelingen zich weer sterken met de onverteerde brokken spijze, bestaande uit de onbegrepen „argumenten“, die hun hervormde voorgangers over hun hoofden uitstorten, ter zelfhandhaving b.v. tegen „de gescheidenen“, m.a.w. dat zij in de uitkomst niet blijken opgevoed te zijn tot kerkbesef, doch scheefgegroeid tot kerkisme, dat zij niet hun confessie leeren doorzien, en zoo noodig herzien, doch zich troosten met den waan, dat de geleerden „hunner“ „groep“ de belijdenis vasthouden, dat „hun“ voormannen er gelukkig weer mogen wezen, en dat dus de stad nog bij lange na nog niet in brand staat. Dat intusschen hun leiders in die belijdenis heel wat anders „lezen“, dan zij zelf, dat ontgaat hun. Zij hebben voorloopig weer adem genoeg, om te roepen: „heel de kerk en heel het volk“, en intusschen almeer van het kerk-type in het duizendmaal vermaledijde sekte-type te vervallen. Want een geslacht, dat niet meer heel dicht bij zijn leiders staat, hinkt tenslotte slaafs en mechanisch achter die leiders aan. Maar het heeft de taale kracht niet meer, welke kerk-VERGADEREND kan zijn. En hun voorgangers zijn niet KERKvergaderend bezig. Ze hebben de goederen der kerk onder elkaar getaxeerd, de koersen van de oude papieren der kerk hebben ze onder elkaar vastgesteld, en den tekst der bulletins, die aan het volk worden doorgegeven, hebben ze onder elkaar vastgesteld, in dat geheimschrift, dat alleen ingewijden, alleen der zake kundigen ontfijeren kunnen.

Welnu — voor zulke verbreking van eenheid beware ons God. Laat men onder ons het meeleven van het gereformeerde volk, ook in kwesties, die de hoofden verdeelen, toch wat meer op prijs stellen en geen stemming maken tegen wie de consequentie uit dat op-prijs-stellen voor zichzelf en hun praktijk aanvaardt. Ik ken de gevaren, die er verbonden zijn aan onverstandige partij-groepering, aan alle ijdel gepraat, dat er is onder het volk, als twee voorgangers strijden. Ik weet er alles van, dat men verkeerde grenslijnen trekt, verkeerde etiketten plakt, verkeerde motieven fantaseert, wrakke schotjes zet. Ik ken die gevaren, en onderschat ze niet. Maar ik moet een beetje glimlachen, als ik geleerde heeren hoor zeggen: pas op, het volk doet zulke dingen. Zeker, zeker. Maar van de geleerde heeren, van de penvoerders, van de dominees en professoren toch ook een zeker percentage? En dat zijn dan de lieden, die men door tijdschriften zoeken moest? Hèn speciaallijk? Maar dat helpt tegen de genoemde gevaren niets. Wat van theologische zijde in de pers over het jongste pluriformiteitsdebat geschreven werd, geeft weinig reden tot verheuging voor wie niet naar persoonsbeginnegapping of -bespreking, maar naar behandeling van zaken zoekt.

Ik aanvaard het volk met zijn gevaren, en met zijn eenzijdigheden. Ik zie het ééne uiterste van een dwaze partijgroepering, die naar niets lijkt. Maar ik zie óók het andere uiterste van Stockholm-conferenciers en zoo, die den mond vol hebben van het „oecumenisch“ (eerste „dikke“ woord) „christendom“ (tweede groote term) en intusschen geen enkel christelijk volksdeel achter zich hebben. Geen enkele bewuste groep van christenen. Voor die laatste praten de geleerden „Och Heere“, „kunnen die scharen van „schapen het helpen, dat zelfs dáár, neen, juist daar, de geleerden „niet eens zijn“? Maar de schapen weten het niet. Die lezen geen krant meer van theologische dispuuten. Ze hebben een roman en een bioscoop, en een aandoenlijke preek en een irenisch kerktijdschrift — kennen de goedkope zondagstreinen. Niet het zwaard eens theologen woord, doch alleen maar dat eens politieke dictators maakt ze wakker. Barth schreef nooit voor het volk — behalve toen het tegen Hitlers dwang ging. Zijn beginselen — nu ja...

Het oecumenisch christendom — ja wel.

Dan maar liever de debatterende hollanders van vóór 1905, met al hun denkfouten. —

Maken de geleerden van nu het aan de menschen van nu zoo moeilijk? Het zou wel eens kunnen zijn, dat juist die meeningen, die TE LAAT getoetst worden, en die dus aanvankelijk niet door die hinderlijke „geleerden“ in een twist-

geding gebracht worden, meeningen dus, die door een grooten leider zonder oppositie al te vlót „er in“ gebracht zijn, later met des te dieper insnijpende pijnlijkheid in discussie komen. Dan schrikt het volk; dan schrikken m.a.w. de ZONEN van diezelfde papa's, die nu, aan hun vader denkende, met hem den hemel aanroepen tegen die „geleerden, die het niet eens zijn“. „Och Heere, kunnen wij het helpen, dat...?“ Indertijd heeft men moord en brand geroepen over het feit, dat Prof. Lindeboom bedenkingen opperde tegen Dr. Kuypers Encyclopaedie. Nog pas las ik een artikel in de kerkelijke pers van een hooggeschaten auteur, die indertijd om het feit van het opponeeren tegen Dr. A. Kuypers Prof. Lindeboom niet bepaald vriendelijk gezind was en dit toonde. Lindeboom is nu weg, zijn argumenten toets ik niet; het gaat mij om het feit. Maar feit is dan óók, dat de Encyclopaedie van Dr. A. Kuypers thans in Amsterdam (de V. U.) en in Kampen op essentiële punten losgelaten wordt. Punten, waar „De Wekker“, die nog in de buurt van 1905 zit, „geen kaas van heeft gegeten“, populair zij het gezegd.

Nu vraag ik: indien de Encyclopaedie van Dr. Kuypers eens precies even grif aanvaard was, als vele andere van zijn werken, zou men dan thans niet tienmaal meer schrikken van de jongste oppositie daartegen, dan nu zulks niet het geval geweest is? De tijden veranderen; de „gemeene gratie“ is ook al in geding; niet alleen in Amerika. Vaders, die zich zelfden heden de moeite besparen willen, de moeite van het zien op dispuuterende „geleerden“, belasten hun zonen dubbel. Want stilstaan doet het leven toch niet.

Men moest maar niet tegen die „geleerden“, doch liever vóór hen bidden: „och Heere, kunnen zij, kunnen wij het helpen? Indien zij, dan ook wij!“ En niets suggereeren. En geen stemming maken. En wat krachtiger verlangen naar de sterkte van de reformatoren, die voor het volk zich blauw geschreven hebben, thetisch en polemisch. En die geen kaste vormen, daarvoor was het reizen toen nog te duur, en een conferentie een te groote zeldzaamheid.

K. S.

Een afgewezen legende van Ds D. J. Couvée.

Met Ds D. J. Couvée heb ik liefst vollen vrede; maar juist daarom moet ik hem nu wel even openlijk bestrijden.

Ds Couvée heeft zich in zijn orgaan „Herleving“ bezig gehouden met het geval van mijn hier begonnen bespreking van het almanak-artikel van Prof. Hepp. Op zichzelf lijkt het me ongewenscht, dat, als ik zelf pauzeer, en aankondig, dat daarvoor een bijzondere reden was, doch tevens beloof, later te vervolgen, men van andere zijde op de zaak terugkomt, tenzij men zeer dringende redenen daartoe heeft. Immers, dan wordt het voor den man, die een poosje zwijgen wilde, niet gemakkelijk gemaakt, dat voornemen getrouw te blijven. Ik zal niettemin enkele kritische opmerkingen, die ik tegenover Ds Couvée's artikel plaatsen wil, wel bewaren tot later. Ook tegenover mijn vriend Couvée is uitstel geen afstel.

Maar een enkele opmerking moet mij nu reeds van het hart. Ds Couvée moet geen legenden helpen vormen. Er zijn al genoeg nonsens-verhaaltjes in omloop, die van a tot z op fantasie berusten. Ik wist dat, en haal er mijn schouders over op. Maar als Ds Couvée dan daaraan voedsel geeft door een persartikel, dan moet ik hem even verzoeken, dit na te laten.

Ds Couvée, beelden uit de sportwereld gebruikende, zegt: „juist toen“ de schrijver „uit Kampen meende“ den schrijver „uit Amsterdam althans op punten reeds verslagen te hebben, raakten zij in the clinch en riep een onzichtbare scheidsrechter, zelf toch ook militant genoeg: „brake. En“ „onmiddellijk“ „brak de Kampen kampioen den strijd af. Maar voorloopig“.

Tot zoover Ds Couvée.

Nu ken ik de sporttaal — gelukkig — niet. Maar zelfs met dat feit voor oogen, constateer ik, dat wat hier staat, niet waar is, een volstrekte onwaarheid is, en een misduiding van wat ik zelf schreef; een misduiding, die blijkbaar zelf haar ontstaan dankt aan de dwaze geruchten, waaraan sommigen hun tijd vermorsen.

De gereformeerde predikant, met wien ik over het opschorten van de bedoelde artikelenreeks correspondeerde, en die de volstrekte eenige persoon is, met wien ik op eenigerlei wijze over het voorloopig stop zetten van de reeks heb onderhandeld, heeft deze copie, eer ik ze naar de drukkerij zond, in haar geheel gelezen, en mij uitdrukkelijk gerechtigd, ook uit zijn naam te verklaren, dat hij met dit mijn artikelje van a tot z instemt.

K. S.

„Garstig spek met uien“.

We naderen het Eeuwfeest der Afscheiding, en willen daarom de aandacht thans vestigen op een geschrift, dat reeds in 1933 verscheen, maar zeer gevoegelijk thans hier kan worden aangekondigd, omdat het bijzonder jammer zou zijn, indien het begraven raakte onder andere geschriften over de Afscheiding. Wij bedoelen het bij de N.V. Uitg.

Mij J. H.
Ds J. Bos
Eenige S.
schriften

Indertijd
De een
blz. onm
scheiding
dogmalis
tweede
regering
derde af
hooge m
dat het
scheiding
rijken
naar de
gevonden

Interes
mee het
de kaart
ding de
de C o c

Hier m
Op gu
En ne
Om te

De sch
weet, do
wollen.

k Kee
En do
Doorn
Doorn

Ook o
eenige v
ning van
t zijne:

Nee, g
Vastge
Zwaar
Neen,
Wat i
Wat i
Bint g
En ge
t is ge
Goud
Want
Wreld

Het is
kan, dat
ons volk
ontplooi

Men
Voor
Waar
Tot op
Hoe v
Met lo
Behou
Voor

De Cos
te zoeken

Wellic
Een Ja

Zorg s
En u

De dic
de zaak

Dan z
Rechts

Al wat
Ds Bosch
mij deze
en frisch

Heel w
de Afges
bi. 163 d

„Het oud
paratism
Sincerus“

Vraag van
de vraag
farizeers

kon het
hij niet v
dit gesch

„er uit t
Laat m
vergeten.

de „dom
met den

Ds Bosch
kundige

waardig
wordt va

zoo al w
... schij
gevonden

een and
1618 en
welke d
bruikbaa
ger onbe
ruchte U